

Mt 8,23-27 Utišení bouře

Autor přípravy

[Ida Tenglerová, Filip Keller](#)

1. První reakce

* Kontrasty: bouře – klid; panika – spánek.

* “Poručíme větru dešti?”

* Obdobné motivy se objevují u Jonáše: bouře, loď, spánek, náhlé utišení. Také ve Sk 27,14nn.

* Matoušovské pojetí tohoto příběhu má úplně jinou intenci než výchozí příběh z Marka.

2. Text

2.1. Poznámky k terminologii

seismoj – bouře, zemětřesení. Jedná se o termín z apoka-lyptické literatury. Nejde o běžnou bouři, nýbrž o otřes s nádechem eschatologického zlomu (Zj 6,12, 16,18, Mt 27,51, 28,2). Bouření tohoto typu může být zároveň vzpourou proti Hospodinu.

kageudein – spát. Spánek souvisí v biblickém pojetí s představou smrti nebo přinejmenším nedostupnosti (Ž 44,24).

prosercesqai – přijít. Matoušův oblíbený způsob, jak vyjádřit žádost o pomoc.

swzein – zachránit. Oproti latinskému salva nos, které přejímá jak ekumenický, tak kralický překlad, je v řeckém textu pouze zachraň, bez předmětu.

egeirein – povstat, vstát z mrtvých nebo povstat k záchraně někoho. Eschatologický termín se spásným významem.

2.2. Kontext

Perikopa o utišení bouře je součástí celku Mt 8,1 – 9,38. Popisuje jeden z 10 zázraků v Mt 8-9. Po ‚Mesiášslova‘ (Mt 5-7) přichází ‚Mesiáščinu‘. Danému textu předchází oddíl o bezvýhradném následování (vv18-22). Verše 23-27 ukazují, co takové následování v praxi obnáší. Je s ním spojeno nejen vyvázání z dosavadních struktur (tradice, rodina), ale též vydanost živlu, nejistotě. Příběh o utišení bouře tak dosvědčuje moc a prokazuje autoritu toho, kdo s požadavkem absolutního následování přichází.

Následující oddíl o exorcismu (vv. 28-34) rozvíjí motiv Ježíšovy moci nad démonskými silami (v. 26).

Zatímco v paralelních příbězích u Marka (4,35-41) a Lukáše (8,22-25) má text spíše misijní povahu, zde se jedná o katechezi zabydleného církevního společenství. Adresátem je patrně ochládající obec věřících.

Text je přiřazen ke čtvrté neděli po zjevení Páně, tedy do období, v němž se poukazuje na divy, moc a moudrost Syna Božího.

2.3.Komentář

v. 23: Poslušné následování učedníků kontrastuje s jejich váhavostí ve v. 21. Jejich odhodlání bude ovšem vzápětí prozkoušeno.

Akt vstupu na loďku je pro vystižení situace následování důležitým momentem. Ti, kdo měli dosud pevnou půdu pod nohama (zajištění tradicí a společenskými strukturami, v nichž žili), vykročili do vratkého prostoru loďky. Do prostoru, odkud si nelze jen tak odskočit, když se člověku zachce (v. 22), do prostoru, v němž se spoléhá pouze na Boha. Následovat Ježíše znamená vzdát se bezpečí pozemského zázemí.

Tím, co učedníci právě učinili, se skutečně vydali na cestu následování. Sebe vydali všanc této nové situaci. Jsou teď, stejně jako Ježíš, vystaveni sobě, samotě, přírodnímu ději ...

v. 24: Vykročení učedníků na vrátnou loďku znamená odhodlání k víře, pistij.. To je ovšem rovina nejvyššího ohrožení. Když člověk Ježíše následuje, andělé jásají a ďábel zuří. Tak lze vystihnout následující dění.

Moře je příbytek, domácí prostor zla. Pustit se na moře znamená vydat se na démonské místo. Obraz rozbouřeného moře proto velmi dobře vystihuje lidsky nezajištěnou a demony ohroženou oblast pistij. V našem příběhu se pak démoni okamžitě mobilizují a začínají s člověkem cloumat.

Přesuneme-li pozornost na Ježíše, zjistíme, že v této pohnuté chvíli spí. Spánek je v biblickém myšlení často obrazem smrti, ať už tělesné nebo duchovní. Když Ježíš spí, jako by nebyl. Na druhou stranu je také projevem důvěry v Boží ochranu (Ž 3,6, 4,9, Job 11,18-19). Ježíš spí, protože nemá důvod se bát, očividně nesdílí starost svých učedníků o přežití. Spící Bůh nemá ovšem v bibli místo. Hospodin "nespí ani nedřímá" (Ž 121,3), spí pouze pohanští bohové (1Kr 18,27). Žalmisté si tak ovšem někdy přece jen vykládají Boží prodlení v pomoci, nebo jeho nedostupnost (Ž 44,24; 78,65).

Ten, který nemá, kde by hlavu složil (v. 20), je nakonec paradoxně doma vlastně kdekoli. Paralela s Jonášovým příběhem není patrně náhodná (Mt 12,40-41).

v. 25: Zatímco u Lukáše je Ježíš osloven epistata - mistře, veliteli, u Marka didaskale - učiteli, Matouš Ježíše oslovuje Kurie – tedy jako pána, mesiáše a zachránce. To vyplývá z celkově jiného záměru podání jednotlivých evangelistů.

Pane, zachraň, hyneme. Volání po záchraně bylo v době sepsání Matoušova evangelia navýsost aktuální. Absolutně formulovaná, prosba o záchranu z této situace patrně vychází. Zvolání učedníků je vlastně modlitbou. Učedníci jsou přesvědčeni, že je konec, hynou, došli na hranici lidských možností a v té chvíli čekají záchranu od Ježíše. Nejde o výčitku Ježíšova laxního postoje jako je tomu v Markově evangeliu.

v. 26: Na rozdíl od synoptických paralel, kde Ježíš nejprve utiší bouři a až následně diskutuje s učedníky o jejich víře, u Matouše otázka po víře učedníků předchází Ježíšovu záchrannému činu. Oč tu běží je totiž hlavně povaha následování. Učedníci musejí především pochopit, že se s Ježíšem nemají bát, i když se dostávají do riskantních situací.

Matouš rozeznává tři stupně víry. Nevíru, malověrnost (17,20-21) a víru větší, než jakou Ježíš našel u kohokoli v Izraeli. Velkou víru Matouš provokativně přiřkl dvěma outsiderům. Setníkovi (8,10) a kananejské ženě (15,28). Učedníci naproti tomu opakovaně vystupují jako malověrní (14,31). Stejně byli označeni i ti, kdo sbírali manu do zásoby (Ex 16).

Pokud jde o sílu víry, představuje Matouš učedníky jako: ustrašené – zde, bezradné – sami na moři (13,22-33), neschopné – nemají dost víry, aby uzdravili (17,14-22), nechápavé (15,23).

S malověrností souvisí obava o živobytí a základní prostředky, od níž Ježíš zrazuje (6,30, 16,8). Bůh přece o člověka v jeho každodennosti pečuje.

Zde se oligopistij prezentuje jako víra, která nezvládá zatěžkávací zkoušku. Kdyby měli učedníci velkou víru, tak Ježíše patrně nebudí. Kdyby víru neměli, také by jej nebudili, protože by od něj nic nečekali. Nacházejí se v jakési mezipoloze víry.

Ježíšova moc nad symbolem zla je totožná s mocí, která vyhání démony a uzdravuje. Je to moc probleskujícího Božího království. Všechno, co člověka ohrožovalo, s Ježíšem najednou ztrácí svou moc.

Ticho, které se následně rozhostilo, nebylo pouze ticho po utišení bouře. Rozhostil se až mystický klid, symbolizující hluboký mír a pokoj, který náleží těm, kdo Ježíše následují. Proč jste ustrašení může být výčitka nebo také povzbuzení: jsem tady. Co by Ježíš učedníkům ale vlastně mohl vytýkat? Že v klidu nečekají na smrt, že v klidu nečekají na zázrak, že neutišili bouři vlastní vírou? Snad jedině strach.

v. 27: anqrwpoi mohou být maqhtai z v. 23. Použití termínu anqrwpoi si můžeme vysvětlit jako připomínku skutečnosti, že učedníci jsou dosud nekompletní. Okruh dva-nácti je v Mt poprvé jmenován až v. 10,2.

Nebo by se také mohlo jednat o lidi z rozcházejícího se zástupu, kteří na vše hleděli ze břehu. Učedníci, kteří Ježíše oslovují kurie totiž o jeho moci patrně vědí, pouze jí sdostatek nedůvěřují.

Lidé užasli. To je ovšem pouze jedna z možných reakcí na Ježíšovy mocné činy, se kterou se v oddílu 8,1 – 9,38 setkáme. (Mt 8,34 - celé město prosilo Ježíše, aby se vzdálil z jejich končin, 9,8 - zástupů se zmocnila bázeň a chválili Boha.)

Skutečnost, že Ježíše poslouchají větry a moře je pro Izraelce znamením moci Hospodinovy. Potapoj není obyčejnou otázkou “kdo to je?”. V této otázce je obsažena neobvyklost, údiv. Signalizuje, že znamení bylo zpozorováno. Co tento člověk právě udělal, nebylo z člověka. Co je tedy Ježíš zač? Ježíš je ten, kdo jde před námi. (Před učedníky na loďku ...) Tedy ten, koho poslouchají větry a moře, je ten, který jde před námi.

Tento text byl s oblibou vykládán alegoricky. Loď jako církev. Učedníci, kteří do ní vešli za Ježíšem, jako její čelní představitelé. Příběh pak lze interpretovat jako kritiku dezorientovanosti církevní hierarchie, ochabujícího společenství již zavedené církve. Do takto vykreslené situace ovšem evangelista vnáší naději. Ježíš se totiž nechává probudit i malou vírou. Nechává se probudit a zasahuje. Celý oddíl pak můžeme chápat jako Ježíšovo přiznání se k lidské nedověře a ke skomírající církvi.

3. Teologická témata

Matoušův příběh o utišení bouře se zaměřuje na dva okruhy. Obsahuje zásadní výpovědi v oblasti christologie na straně jedné a o povaze učednictví a následování na straně druhé. Oba okruhy se ovšem prolínají a doplňují. Učedníci jsou na pokraji - Ježíš klidně spí.

Přicházejí k němu pro pomoc - Ježíš zasahuje slovem i činem.

Tato kombinace suverénní moci Pána církve s radikalitou výzvy k následování je aktuálním tématem snad v každé době.

4. Podněty pro kázání

a) O situaci církve. (loďka jako obraz církve)

- Tehdy se šlo do loďky za Ježíšem. Proč a kam vlastně plujeme my dnes?
- Loďka se ztrácí pod vlnami, není ji (už) vidět. Je to církev, která je ve společnosti neznatelná?
- Malá loďka x pořádný koráb – téma ekumény.
- Církev je zbabělá, ovšem s modlitbou na rtech.

b) Co znamená následovat Ježíše?

- Můžeme si položit otázku, proč vlastně následovat. Proč se vydávat v šanc nejistotám a živlům? Zpočátku bouřlivé následování – přechod z jistoty do nejistoty a vydanosti - se

nakonec ukáže být přechodem z neklidu do klidu.

- K následování Ježíše patří nebezpečí, nejistota. Kdo chce následovat, musí počítat s tím, že bude podstupovat určitá rizika.

- Co je tím nebezpečím pro nás dnes?

- Co v našich podmínkách znamená následovat Ježíše?

c) Hlubinně psychologický výklad

V tomto případě je text chápán v úzkém sepětí s předcházejícím oddílem o bezvýhradném následování.

- Verše 18-22 jako výzva k odhození všech jistot, zvyklostí a starostí, které člověku v následování Krista brání. Které zabraňují ve skutečném odevzdání se Ježíši.

- Verše 23-24: Když se však člověk rozhodne, vydá se a na loď víry vstoupí, čeká jej nepříjemné překvapení. V ten moment to totiž přijde. Vráť se všechny pochyby, nejistoty a traumata. Bouře je pak obrazem zápasů v lidském nitru.

- Verše 26-27: I do těchto bouří ovšem Ježíš nakonec vnáší klid. Důležitá je jeho přítomnost.

edice

20

[stáhnout PDF](#)